

LITERARNOPREVODNE IZMENJAVE Z ANGLEŠČINO

Simon Zupan in Melita Koletnik
Univerza v Mariboru

1 Uvod

Prevajanje književnih besedil iz angleščine v slovenščino in iz slovenščine v angleščino (dalje: angleško-slovensko književno prevajanje) je bilo v zadnjih treh desetletjih predmet več znanstvenih razprav, še vedno pa ostaja želja po celoviti raziskavi o razsežnostih angleško-slovenskega književnega prevajanja od začetkov do danes. Pričujoče poglavje je poskus delne zapolnitve omenjene vrzeli. V njem so predstavljeni podatki o angleško-slovenskih prevodih v COBIB-u, vzajemni bibliografsko-kataložni bazi podatkov slovenskih knjižnic. Zaradi omejenega prostora poglavje kvantitativno in kvalitativno ni sinteza angleško-slovenskega književnega prevajanja, temveč oris poglavitnih značilnosti angleško-slovenskega književnega prevajanja, predvsem njegovega obsega, dinamike ter avtorjev in avtoric ter prevajalk in prevajalcev, ki so ga najbolj zaznamovali. V prvem delu so po kronološkem ključu obravnavani prevodi iz slovenščine v angleščino, v drugem prevodi iz angleščine v slovenščino, sklene pa se s kratko predstavitvijo prevodoslovnih študij s tega področja.

2 Metodologija

Analiza temelji na podatkih iz vzajemne bibliografsko-kataložne baze podatkov COBIB, skupnega kataloga slovenskih knjižnic, ki se dnevno posodablja, ob nastanku tega poglavja pa je bilo v njem več kot 5.750.000 zapisov. Presečni datum pri pridobivanju podatkov iz baze je bil 17. marec 2022.

V bazi smo s pomočjo ukaznega iskanja najprej poiskali zapise o angleško-slovenskih književnih prevodih in v prvo preglednico izvozili podatke o prevodih s

slovenščino kot izhodiščnim jezikom, v drugo pa slovenščino kot ciljnim jezikom.¹ Za vsak zapis je bil poleg osnovnih podatkov (npr. primarni avtor(ji), leto izida, naslov, kraj izida, založnik) na voljo podatek o literarni vrsti (npr. roman, poezija, drama), koda namembnosti (odrasli, otroci in mladina), UDK (npr. ameriška književnost, angleška književnost, književnost Commonwealtha) ter podatek o sekundarnem avtorstvu, tj. prevajalcu oziroma prevajalcih. Polliterarne vrste, kot so denimo eseji, potopisi, pisma, biografije in ljudsko slovstvo, v iskanje niso bile vključene. Težave pri obdelavi podatkov je povzročala neenotna oblika surovih podatkov, saj je bilo pri nekaterih zapisih ime prevajalca omenjeno za imenom urednika, pri drugih pred njim (ali pa podatek ni bil naveden), pri istih prevajalcih so v nekaterih zapisih navedeni podatki o letnici rojstva, v drugih ne; vse to je povzročalo težave pri obdelavi podatkov, še posebej pri kvantifikaciji prevodnih opusov, kjer avtorja zaradi velike količine podatkov dopušča možnost omejenih odstopanj od dejanskega stanja. Iz korpusa so bili izločeni tudi razmeroma pogosti podvojeni zapisi za isto literarno delo. Med literarnimi vrstami so bile iz analize izključene slikanice, ker praviloma obsegajo zelo malo besedila, ter (neobjavljene) radijske igre, scenariji in libreti. Izbori del (npr. kratkih zgodb, dram) so šteli kot ena enota, saj bi iskanje vseh virov ter morebitno razvrščanje posameznih (npr. proznih, dramskih) del presehalo okvir raziskave. Ponatisi istega prevoda (vključno z morebitnimi posodobitvami, ki iz zapisov niso razvidni) so bili obravnavani kot en prevod. V analizo so bile vključene samo knjižne izdaje prevodov, saj so bibliografski zapisi o prevodih, objavljenih v periodiki, nepopolni.²

Po urejanju je korpus skupaj vseboval 544 zapisov o prevodih v angleščino in 8.984 o prevodih v slovenščino.

V nadaljevanju so uvodoma predstavljene splošne značilnosti vsakega od obeh podkorpusov, pri čemer so v obeh besedila po klasifikaciji COBIB žanrsko razdeljena na štiri skupine: poezija; proza; dramatika; ostalo, pri čemer zadnja skupina vključuje publikacije (npr. antologije), v katerih se pojavljajo mešane literarne vrste in pogosto tudi več prevajalcev. V posebnem stolpcu so prikazani podatki o deležu, ki ga znotraj korpusa vseh štirih skupin predstavljajo dela za otroke in mladino.

3 Prevajanje v angleščino

V Tabeli 1 je prikazano število književnih prevodov v angleščino, njihova struktura ter relativni deleži po žanrih.

1 Za pomoč pri pridobivanju podatkov iz baze COBIB se zahvaljujeva doc. dr. Emi Dornik z Inštituta za informacijske znanosti v Mariboru.

2 Za ilustracijo: do konca prve svetovne vojne je bilo v slovenskih časnikih in revijah v prevodu objavljenih vsaj 13 kratkih zgodb Edgarja Allana Poeja (Zupan 2016, 123), vendar v bazi COBIB podatkov o teh (in številnih drugih) prevodih ni.

Tabela 1: Prevodi v angleščino

OBDOBJE	POEZIJA	(%)	PROZA	(%)	DRAMATIKA	(%)	DRUGO	(%)
od 1945	0	0,00	3	75,00	1	25,00	0	0,00
1946–1991	29	52,73	20	36,36	6	10,91	0	0,00
1992–2021	195	40,21	246	50,72	30	14,00	14	2,89
	224	41,18	269	49,45	37	6,80	14	2,57

OBDOBJE	SKUPAJ	(%)	OTR. IN ML.	(%)
od 1945	4	0,74	0	0,00
1946–1991	55	10,11	7	12,73
1992–2021	485	89,15	85	17,53
	544	100,00	92	16,91

Kot je razvidno iz preglednice, skoraj polovico vseh prevodov (49,45 %) predstavljajo prevodi proze in le nekaj odstotkov manj (41,18 %) prevodi poezije; dramskih prevodov je le 6,80 odstotka. Od 544 del jih je bilo nekaj manj kot 17 odstotkov namenjenih otrokom in mladostnikom.

Do konca druge svetovne vojne so skupaj izšli le štirje prevodi v obliki monografskih publikacij, kar je manj kot odstotek vseh naslovov v celotnem obravnavanem obdobju: najprej 1926 v ZDA prvi prevod Cankarjevega *Hlapca Jerneja in njegove pravice*, ki mu je – zanimivo – čez štiri leta sledil nov prevod istega besedila še v Veliki Britaniji – prevajalca sta bila Yeras Sidonie in Sewell Grant, nato pa 1931 še Levstikov roman *Gadje gnezdo* v prevodu Fanny Copeland. Predvojne prevode zaokrožuje prevod Bevkove enodejanke *V globini* iz leta 1936.

Med letoma 1945 in 1991 je bilo nato objavljenih skupaj 55 del, pri čemer velja omeniti, da več kot polovico predstavljajo prevodi poezije (52,73 %). V petdesetih in šestdesetih letih 20. stoletja tako v prevodu izidejo prve zbirke s poezijo Prešerna, Gradnika in Župančiča. Dobra tretjina je prevodov proze (36,36 %), na začetku predvsem klasikov 19. stoletja (Jurčič, Levstik), dramskih besedil pa dobra desetina (10,91 %). Del za otroke in mladino je v tem obdobju nekaj manj kot 13 odstotkov. Po letu 1991 in slovenski osamosvojitvi začne število prevodov v angleški jezik strmo naraščati, saj v tem obdobju izide skoraj 90 odstotkov vseh prevodov. Tudi razmerje se opazno spremeni v prid proze, saj ta predstavlja že polovico vseh prevodov (50,72 %). Relativni delež poezije se zniža na dobrih 40 odstotkov, zniža pa se tudi relativni delež dramskih prevodov.

In kdo so bili najpogosteje prevajani slovenski avtorji? Po podatkih iz kataloga so bila do danes v angleščino prevedena dela okrog 300 slovenskih avtorjev; pri večini gre za

eno do dve besedili, avtorjev z več prevodi besedil v angleščino je precej manj. V spodnji preglednici so prikazani avtorji z vsaj petimi deli, prevedenimi v angleščino.

Tabela 2: Prevajanje v angleščino – avtorji

AVTOR	ŠTEVILO DEL	ŽANR
Evald Flisar	21	dramatika, proza
Tomaž Šalamun	20	poezija
Ivan Cankar	16	dramatika, kratka proza
Uroš Hrovat	13	otroška književnost
Drago Jančar	11	proza
Miha Mazzini	11	proza
Aleš Debeljak	7	poezija
France Prešeren	6	poezija
Iztok Osojnik	6	poezija
Aleš Šteger	6	poezija, proza
Srečko Kosovel	5	poezija
Andrej Blatnik	5	proza
Feri Lainšček	5	poezija, proza
Brane Mozetič	5	poezija, proza
Josip Osti	5	poezija
Edvard Kocbek	5	poezija

Podatki kažejo, da sta najpogosteje prevajana avtorja pisatelj in dramatik Evald Flisar ter pesnik Tomaž Šalamun. Iz Flisarjevega opusa, ki obsega več kot 40 del, je bilo v angleščino skupaj prevedenih 21 dramskih in proznih besedil. Pod prevode njegovih del sta največkrat podpisana David Limon (8) in Timothy Pogačar (6). Drugi najpogosteje prevajani avtor je pesnik Tomaž Šalamun, čigar opus v slovenščini skupaj prav tako presega 40 pesniških zbirk, od katerih jih je v angleščini izšla polovica. Za razliko od Flisarja je Šalamunove pesmi prevajalo več prevajalcev, med njimi so po tri zbirke prevedli Sonja Kravanja, Michael Biggins in Joshua Beckman. Tretji najbolj prevajani slovenski avtor je Ivan Cankar s skupaj 16 prevedenimi proznimi in dramskimi besedili.

Podatki kažejo, da pri prevodih v angleščino z izjemo Cankarja prevladujejo sodobni avtorji. To potrjujeta primera pesnika Srečka Kosovela, čigar poezija je v angleščini sicer dosegljiva v petih izdajah, pri čemer je prva zbirka v prevodu izšla šele 1989, ostale pa po letu 1991, in še bolj Edvarda Kocbeka, ki je postal v angleščini dosegljiv konec osemdesetih let 20. stoletja. Prevodov slovenskih kanoničnih avtorjev iz 19. stoletja (npr. Josip Jurčič in Fran Levstik) pa tudi prve polovice 20. stoletja (npr. Alojz Gradnik, Ciril

Kosmač, Lili Novy in Vladimir Bartol) je v angleščini še precej manj. Posebej redki so prevodi del slovenskih avtoric.

In kdo so najvidnejši in najbolj plodoviti prevajalci v angleščino? V naslednji preglednici so navedeni tisti, ki so v angleščino prevedli najmanj pet del:

Tabela 3: Izbrani prevajalci v angleški jezik

AVTOR	ŠTEVILO DEL	ŽANR
Michael Biggins	22	proza, poezija
Erica Johnson Debeljak	22	proza, poezija, otroška književnost
David Limon	11	proza
Maja Visenjak Limon	10	proza
Rawley Grau	9	proza
Sonja Kravanja	8	poezija
Ana Jenikar	7	poezija
Timothy Pogačar	7	proza
Elza Jereb in Alsdair McKinnon	6	proza
Nada Grošelj	5	poezija, proza
Brian Henry	5	proza
Alan McConnell Duff	5	proza, poezija
Tamara Soban	5	proza

Izstopata prevajalca ameriškega rodu Michael Biggins in Erica Johnson Debeljak. Čeprav imata podobno obsežen prevodni opus, se v marsičem razlikujeta. Biggins, ki živi v ZDA, sodi med najbolj uveljavljene sodobne slovensko-angleške prevajalce in je tudi prejemnik Lavrinove nagrade. Zanj je značilno, da prevaja izključno kanonična dela za odrasle, in to dela različnih avtorjev (npr. Bartol, Cankar, Jančar, Šalamun itd.). Johnson Debeljak, ki živi v Sloveniji, pogosteje prevaja mladinsko literaturo istega avtorja (Uroš Hrovat), hkrati pa tako starejše (Ivan Cankar) kot sodobne avtorice (Breda Smolnikar). Med prevajalci poezije velja omeniti Ano Jelnikar, ki (so)prevaja skoraj izključno poezijo sodobnih slovenskih avtorjev (npr. Mete Kušar, Uroša Zupana).

Kot je razvidno iz preglednice, sta deleža maternih in nematernih govorcev angleščine med prevajalci podobna.

4 Prevajanje v slovenščino

V Tabeli 4 je prikazano število književnih prevodov v slovenščino, njihova struktura ter relativni deleži po žanrih.

Tabela 4: Prevodi v slovenščino - zbirno

OBDOBJE	POEZIJA	(%)	PROZA	(%)	DRAMATIKA	(%)	DRUGO	(%)
od 1945	5	2,01	217	87,15	27	10,84	0	0,00
1946–1991	58	2,79	1805	86,70	205	9,85	14	0,67
1992–2021	170	2,56	6218	93,46	248	3,73	17	0,26
	233	2,59	8240	91,72	480	5,34	31	0,35

OBDOBJE	SKUPAJ	(%)	OTR. IN ML.	(%)
od 1945	249	2,77	35	14,06
1946–1991	2.082	23,17	220	10,57
1992–2021	6.653	74,05	1.809	27,19
	8.984	100,00	2.064	22,97

Po podatkih v bazi COBIB je bilo iz angleščine v slovenščino doslej prevedenih nekaj manj kot 9.000 del, tako da statistično razmerje med številom prevodov iz slovenščine v angleščino in obratno znaša približno 1 : 16. Prevodna korpusa se razlikujeta tudi po strukturi. V primerjavi z angleščino so se v slovenščino precej pogosteje prevajala prozna besedila, ki predstavljajo več kot devet desetih vseh prevodov (v angleščino 49,45 %); dramska besedila predstavljajo dobrih pet odstotkov prevodov, prevodov poezije pa je nekaj več kot poltretji odstotek. Prevodov del za otroke in mladino je dobra petina vseh naslovov.

Razlike so opazne tudi pri zvrsteh prevodnih besedil. Delež proze pri prevajanju v slovenščino je v vseh obdobjih skoraj 90-odstoten. Dramska besedila so do leta 1945 predstavljala dobro desetino vseh prevodov, vendar se ta delež nato vztrajno manjša in po letu 1991 upade na manj kot štiri odstotke. Razlike je mogoče ugotoviti tudi v prevodni produkciji za otroke in mladino. Potem ko so ti prevodi do konca druge svetovne vojne šteli dobrih 14 odstotkov vseh prevodov, v obdobju do leta 1991 njihov delež najprej upade na vsega tri odstotke, v zadnjih treh desetletjih pa poskoči na dobrih 27 odstotkov. Upoštevati je sicer treba, da je v absolutnih vrednostih to več kot 1.800 naslovov, kar je skoraj toliko, kot je znašalo skupno število vseh prevodov v slovenščino (2082) v obdobju med letoma 1945 in 1991.

Kot najstarejši prevod v slovenščino je v katalogu navedena priredba enodejanke *Filozof: Šaloi gra po angleškej* iz leta 1864, ki jo je poslovenil pesnik, dramatik, skladatelj in politik Miroslav Vilhar, pri čemer avtor angleške predloge ni naveden (Slogi, b. d.). Tri leta pozneje je izšel prevod Byronove pripovedne pesmi z naslovom *Mazepa Jovan: hetman ukrajnski dōbe Petra Vēlikega*, ki jo je »slobodno pel in pomnožil« pesnik Jovan Vesel Koseski. Najstarejše prozno besedilo, ki temelji na angleški predlogi, pa je roman *Župnik Wakefeldski* (v izvorniku *The Vicar of Wakefield*) angleško-irskega pisca Oliverja Goldsmitha, ki ga je prevedel Janez Jesenko in je izšel 1876 v založništvu Josipa Jurčiča.

Omenjeni trije primeri razkrivajo, da so v začetnem obdobju pri prevajanju pomembno vlogo pogosto igrali prevajalci, ki so bili sami literati. Ob Koseskem in Jurčiču, ki je prevajanje podpiral kot založnik, že pred prvo svetovno vojno med prevajalci v slovenščino najdemo tako Ivana (Shakespeare) kot Izidorja Cankarja (Upton Sinclair), kmalu pa tudi Župančiča (Shakespeare, Dickens) in Vladimirja Levstika (Doyle), pri čemer velja omeniti, da so zgodnji prevodi iz angleščine nastali prek tretjega jezika, še posebej nemščine, kot je denimo prevajal tudi Ivan Cankar. Tudi po drugi svetovni vojni med prevajalci najdemo številne, ki so hkrati ustvarjali avtorska dela v slovenščini (npr. Mira Mihelič, Jože Udovič, Veno Taufer).

In kdo so avtorji, katerih dela so se prevajala v slovenščino? V korpusu se skupaj pojavi več kot 3.300 imen, od česar je približno 61 % (2018) avtorjev zastopanih z enim prevodnim besedilom, 15 % (505) z dvema, preostali, slaba četrtnina (24 %), pa s prevodom treh ali več del. Ob visokem številu avtorjev je zanimiv pogled na seznam petdesetih najpogosteje prevajanih (Tabela 5).

Tabela 5: Avtorji, katerih dela so najpogosteje prevajana v slovenščino

AVTOR	ŠTEVILO DEL	ŽANR
Barbara Cartland	297	proza
Adam Blade	86	mladinska književnost
James Patterson	67	proza
Agatha Christie	66	proza
Nora Roberts	52	proza
Arthur Conan Doyle	50	proza
Enid Blyton	50	otroška književnost
Daisy Meadows	49	otroška književnost
William Shakespeare	46	dramatika, poezija
Edgar Wallace	46	proza, dramatika
Victoria Holt	42	proza
Jack London	41	proza
Alan MacDonald	36	otroška književnost
Danielle Steel	33	proza
Vivian French	31	otroška književnost
Pearl S. Buck	29	proza
Francesca Simon	27	otroška književnost
Marilyn Kaye	27	mladinska književnost
Peggy Gaddis	27	proza
R. L. Stine	26	mladinska književnost
Roald Dahl	26	otroška, mladinska književnost

AVTOR	ŠTEVILO DEL	ŽANR
Sophie Kinsella	24	proza
Edgar Rice Burroughs	24	proza, mladinska književnost
Lisa Kleypay	23	proza
John Grisham	23	proza
Katherine Applegate	23	otročka književnost
Walt Disney	23	otročka književnost
Stephen King	22	proza
Marie Force	22	proza
Jude Deveraux	22	proza
Sally Rippin	21	otročka književnost
John Steinbeck	21	proza
Simon Scarrow	21	proza
C. S. Lewis	21	mladinska književnost, proza
Mary Higgins Clark	21	proza
Mary Pope Osborne	20	otročka književnost
Jeff Kinney	19	otročka književnost
Jill Green	19	proza
Charles Dickens	18	proza
Cressida Cowell	18	otročka književnost
Ann Bryant	18	mladinska književnost
Samantha Young	17	proza
Harold Robbins	17	proza
Nicholas Sparks	17	proza
Mary March	17	proza
Stephanie Laurens	17	proza
Henry Rider Haggard	17	proza
Julie Garwood	17	proza
Zane Grey	17	proza
Joan Camm	17	proza

Podatki potrjujejo, da se v slovenščino daleč najpogosteje prevaja proza, saj je med 50 avtorji na seznamu kar 49 takih, ki pretežno pišejo prozo, bodisi za odrasle bodisi za otroke in mladino. Izjema so dramska dela in soneti Williama Shakespeara, ki so v slovenščini doslej doživeli že več kot 45 različnih izdaj. Na zgornjem seznamu je kar 36 odstotkov piscev otroške in mladinske književnosti. Ker v celotnem korpusu prevodov v slovenščino delež otroške in mladinske književnosti znaša blizu 23 odstotkov, se zdi, da imajo ob uspešnem vstopu v slovenski literarni sistem avtorji tovrstne literature več

možnosti, da bodo prevedena tudi njihova druga dela. Na to kaže primer serije britanskih fantazijskih romanov za mladino avtorja »Adama Blada«. Gre za psevdonim, za katerim se skriva več piscev, ki so od leta 2007 izdali že več kot 130 pri mladih bralcih priljubljenih romanov (James, b. d.), v slovenščino jih je bilo doslej prevedenih 86.

Med tridesetimi pisci proze za odrasle je na vrhu seznama le peščica klasikov, sicer pa močno prevladuje žanrska literatura. Izstopajoč primer je angleška pisateljica Barbara Cartland, ki naj bi bila podpisana pod več kot 700 ljubezenskih romanov (Barbara Cartland, b. d.). Od tega jih je bilo od srede devetdesetih let 20. stoletja v slovenščino prevedenih skoraj 300, pod prevode pa je podpisanih 21 različnih prevajalk oziroma prevajalcev.

Na vrhu seznama je kanoničnih avtorjev manj tudi zato, ker praviloma objavljajo redkeje kot pisci žanrske literature. Tako je ob Shakespearu na zgornjem seznamu še John Steinbeck, avtor 30 del, od katerih sta v slovenskem prevodu izšli dve tretjini (med prevajalci so bili npr. Ciril Kosmač, Alenka Moder Saje, Janko Moder in Zdravko Duša). Podoben primer je Charles Dickens, ki je v angleščini objavil več kot 20 romanov in zbirk kratke proze (podatki se razlikujejo), v slovenščini pa je vključno s ponatisi izšlo vsaj 18 njegovih del (prevajali so ga med drugim Mira Mihelič, Josip Vidmar in Fran Bradač). S po 16 knjižnimi izdajami sta v slovenščini na voljo tudi Mark Twain (po drugi svetovni vojni so ga denimo prevajali Janez Gradišnik, Nada Šumi in Branko Gradišnik) in Oscar Wilde (prevajali so ga Alojz Gradnik, Josip Vidmar in Mira Mihelič). Kljub prevladi žanrske literature lahko ugotovimo, da se v slovenščino še vedno prevaja tudi zahtevnejša literatura, kar dokazujejo prejemniki nagrad, kot je Nobelova nagrada za književnost (v zadnjih letih npr. Kazuo Ishiguro ali Alice Munro).

Podatki tudi kažejo, da se poezija v slovenščino prevaja redkeje kot v angleščino. Čeprav so prvi prevodi posameznih pesmi iz angleščine nastali že vsaj v prvi polovici 19. stoletja (glej Stanovnik 1990 o prvih prevodih Byronove poezije izpod peres Prešerna, Koseskega in Stritarja), je prvi prevod poezije v knjižni obliki, antologija *Listič iz angleške lirike* v prevodu Gregorja (Griše) Koritnika, po podatkih v katalogu izšel 1929. Brez antologij so bili do danes v knjižni obliki objavljeni prevodi najmanj 175 pesnic in pesnikov, ki pišejo v angleškem jeziku. Pri poeziji, ki za razliko od žanrske proze ne zasleduje tržne privlačnosti, ne preseneča, da so po številu prevodov v vrhu uveljavljeni britanski in ameriški pesniki, nekateri tudi z več knjižnimi izdajami. Lord Byron, Walt Whitman in John Ashberry, denimo, so dostopni v petih različnih izdajah, Percy Bysshe Shelley ter William Shakespeare pa v štirih. S po tremi zbirkami so zastopani še Ted Hughes, Geoffrey Chaucer, William Butler Yeats, Leonard Cohen in Allen Ginsberg. V slovenščino sta prevedeni tudi po dve zbirki pesmi pesnic Emily Dickinson in Sylvie Plath ter prejemnice Nobelove nagrade za književnost 2020 Louise Glück. Preostalih 130 pesnikov in pesnic je v slovenščini zastopanih s po eno zbirko.

V naslednji preglednici so zbrani podatki o 35 prevajalkah in prevajalcih z največ književnimi prevodi v slovenščino.

Tabela 6: 35 prevajalk in prevajalcev, ki so prevedli največ del iz angleščine

PREVAJALEC	ŠTEVILO DEL	ŽANR
Ljubica Karim Rodošek	182	proza
Irena Bohinc Remškar	139	proza
Tina Mahkota	85	dramatika, proza
Janko Moder	85	proza
Neža Kralj	80	proza
Branko Gradišnik	73	proza, dramatika
Lojze Pleš	69	proza
Mojca Svetičič	65	proza
Mateja Križan	60	proza
Suzana Pečnik	60	proza
Katja Jeraj Valentinčič	60	proza
Alenka Perger	60	proza
Danijel Šmon	59	proza
Dušanka Zabukovec	59	proza
Alenka Moder Saje	58	proza
Mitja Volčič	53	proza
Jože Fistrovič	53	proza
Miro Mrak	52	proza
Andreja Potočnik	52	proza
Mira Mihelič	51	proza, dramatika
Anja Bakan	49	proza
Miriam Drev	49	proza
Lidija Kreft	48	proza
Marko Bogataj	48	proza
Irma Kukovič	48	proza
Nina Antosiewicz Zupan	48	proza
Maja Lihtenvalner	48	proza
Ida Sternad	45	proza
Ferdinand Miklavc	45	proza
Jakob Kenda	44	proza, dramatika
Janez Lavtižar	43	proza
Jože Stabej	43	proza
Miha Avanzo	41	proza
Uroš Kalčič	41	proza
Zdravko Duša	40	dramatika, proza
Vera Čertalič	39	proza

Preglednica potrjuje številčno ugotovitev, da se v slovenščino daleč največ prevaja proza, še posebej žanrska književnost. Na vrhu močno izstopata prevajalki ljubezenskih romanov in fantazijske mladinske literature, ki pa sta z vidika prevajalskih priznanj in nagrad stanovsko neprepoznalni in ju tudi ne najdemo med prevajalci klasikov. Velja dodati, da njihovi prevodi praviloma izhajajo v samozaložbi oz. pri manjših, tržno naravnanih založbah. Vseeno je na seznamu več uveljavljenih prevajalcev kanoničnih del (npr. Moder, Gradišnik, Moder Saje, Fistrovič). Na seznamu sta tudi Tina Mahkota in Zdravko Duša, ki sodita med najbolj uveljavljene prevajalce besedil za oder. Ne preseneča, da na seznamu ni prevajalcev poezije, saj ti redko prevedejo po več celotnih zbirk ali izborov poezije. Med redke izjeme, ki pa se kljub temu niso uvrstili na zgornji seznam, sodi Venó Taufer, ki je prevedel več kot 10 zbirk in izborov britanske (Yeats, Larkin, Hill, Hughes, Thomas), ameriške (Pound, Stevens) in avstralske poezije (Murray).

5 Prevodoslovne razprave

Ob splošnih razpravah o prevajanju književnosti v slovenščino (npr. Ožbot 2001; Stanovnik 2005, 2012) je bilo v zadnjih desetletjih objavljenih veliko strokovnih in znanstvenih prevodoslovnih prispevkov o angleško-slovenskem književnem prevajanju. Na strokovnem področju velja izpostaviti Društvo slovenskih književnih prevajalcev, ki že od sedemdesetih let 20. stoletja kontinuirano izdaja zbornike in od leta 2007 revijo *Hieronymus*, vključno s prispevki o angleško-slovenskih prevodih. Še posebej v zadnjih treh desetletjih je bilo objavljenih tudi več deset znanstvenih člankov in delov monografij s tega področja, ki naslavlja različne vidike, denimo problematiko prevajanja angleško-slovenskih kulturnospecifičnih (Grahek Križnar 2009; Čerče 2012; Mohar 2016), žanrskih (Onič 2003; Vogrinc Javoršek 2014) ali stilističnih prvin (Grošelj 2004; Zupan 2016), recepcijo izbranih avtorjev in del (Mozetič 1995; Zlatnar Moe 2005; Trupej 2015) ali prevajalskih strategij (Kaloh Vid 2022). Omeniti velja tudi vsaj šest znanstvenih monografij s tega področja. Prva med njimi je bila *Književni prevod* (Grosman idr. 1997), ki poleg splošnih vprašanj o položaju književnega prevoda v medkulturnem položaju obravnava slogovne in kulturnospecifične posebnosti prevajanja del nekaterih britanskih in ameriških avtorjev in je v devetdesetih letih pomenila nadgradnjo filoloških raziskav ter pomemben korak pri uveljavitvi literarnega prevodoslovja v slovenskem prostoru. Uroš Mozetič (2000) je tri leta pozneje objavil poglobljeno razpravo o slogovnih značilnostih slovenskega prevoda Joyceovih *Dublinersov*, ki ji je sledila odmevna študija mednarodno najbolj prepoznavne slovenske prevodoslovke Nike Kocijančič Pokorn (2005) o prevajanju književnosti v nematerni jezik. V podobnih intervalih so nato izšle še razprave Darje Mazi-Leskovar (2011) o prevodih ameriške in slovenske mladinske proze, v zadnjih letih pa skoraj sočasno še dve monografiji o prevajanju dramatike: Tomaž Onič (2017) je objavil stilistično analizo slovenskih prevodov dram Williama, Albeeja in Pinterja,

Marija Zlatnar Moe (2018) pa je temeljito preučila prevodne norme in strategije na primeru šestih prevodov Shakespearovega *Hamleta* v slovenščino.

6 Zaključek

Analiza podatkov iz bibliografsko-kataložne baze COBIB je pokazala, da so trendi pri prevajanju književnosti v slovenščino in angleščino podobni. Do konca druge svetovne vojne je književnih prevodov v slovenščino in še posebej angleščino razmeroma malo, v naslednjih desetletjih pa začne njihovo število naraščati, še posebej po letu 1991, ko izide skoraj 90 odstotkov vseh prevodov v angleščino in nekaj manj kot 75 odstotkov vseh prevodov v slovenščino. Povečuje se tudi delež prevodnih besedil za otroke in mladino. Pri prevajanju v slovenščino je opazno, da po letu 1991 močno naraste delež žanrske literature, medtem ko pri prevajanju v angleščino razmeroma visok delež ohranjajo zahtevnejše literarne zvrsti, tudi po zaslugi podpornih mehanizmov ter programske podpore književnemu prevajanju v tuje jezike, kot kažeta primera zbirke *Litteræ Slovenicæ* Društva slovenskih pisateljev ali projekt *Cankar gre na zahod*. Pred drugo svetovno vojno in neposredno po njej izstopajo prevajalci, ki so tudi sami uveljavljeni književniki (Cankar, Župančič, Bor, Mihelič, Menart), od šestdesetih let 20. stoletja dalje pa postajajo prevajalke in prevajalci vse bolj prepoznavni zaradi svojih prevajalskih dosežkov (Moder, Gradišnik, Jakopin, Šuklje, Mahkota, Fišer, Biggins), kar se na institucionalni ravni kaže tudi v njihovih stanovskih priznanjih in nagradah.

7 Seznam sorodnih poglavij v monografiji

Prevajalska dejavnost v slovenski diaspori v ZDA med obema vojnoma / Prevajanje Cankarja / Prevodi del Williama Shakespeara na Slovenskem / Odnos do temnopoltih v slovenskih literarnih prevodih / Prevedena slovenska književnost v Kanadi in Avstraliji / Prevajanje fantazijk

Bibliografija

- Barbara Cartland. b. d. »Biography.« Dostop 30. 3. 2023. <https://www.barbaracartland.com/biography>.
- Čerče, Danica. 2012. »(Ne)prevedljivost pogovornega jezika v delih Johna Steinbecka.« *Slavistična revija* 60, št. 2: 185–198. http://www.srl.si/sql_pdf/SRL_2012_2_04.pdf.
- Grahek Križnar, Nina. 2009. »What makes a literary translation obsolete?: contrastive analysis of culture-specific expressions in two translations of Jerome K. Jerome's Three Men in a Boat.« *ELOPE* 6, št. 1/2: 101–117. <https://doi.org/10.4312/elope.6.1-2.101-117>.
- Grosman, Meta, Uroš Mozetič, Barbara Simoniti, Tina Mahkota in Milena Milojević Sheppard. 1997. *Književni prevod*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.
- Grošelj, Nada. 2004. »Word order and markedness in a Slovenian poem and its English translation.« *ELOPE* 1, št. 1/2: 173–194. <https://doi.org/10.4312/elope.1.1-2.173-194>.
- James. b. d. »Interesting Facts About Adam Blade and the Beast Quest Books«. *Primary Facts*. Dostop 30. 3. 2023. <https://primaryfacts.com/1382/interesting-facts-about-adam-blade-and-the-beast-quest-books/>.
- Kaloh Vid, Natalia. 2022. »Parodije didaktičnih viktorijanskih verzov v slovenskih prevodih Aličinih dogodivščin v Čudežni deželi.« *Slavia Centralis* 15, št. 1: 233–248. <https://journals.um.si/index.php/slaviacentralis/article/view/1852/1591>.
- Kocijančič Pokorn, Nike. 2005. *Challenging the traditional axioms: translating into a non-mother tongue*. Amsterdam: John Benjamins.
- Mazi-Leskovar, Darja. 2011. *Mladinska proza na tej in oni strani Atlantika*. Maribor: Mednarodna založba Oddelka za slovanske jezike in književnosti, Filozofska fakulteta.
- Mohar, Tjaša. 2016. »Translating Alice Munro: culture-specific terms as a translation challenge.« *Philologia* 14, št. 13/14: 97–104. http://philologia.org.rs/Files/broj_13-14.pdf.
- Mozetič, Uroš. 1995. »The impact of translation deviation upon the reception of Eugene O'Neill's plays in Slovenia.« *V American literature for non-American readers: cross-cultural perspectives on American literature*, uredila Meta Grosman, 123–138. Frankfurt na Majni: Peter Lang.
- Mozetič, Uroš. 2000. *Problem pripovednega gledišča in žariščenja pri prevajanju proznih besedil*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.
- Onič, Tomaž. 2003. »Problematika prevajanja komičnega v dramskih besedilih, specifična iger Harolda Pinterja.« *Vestnik* 37, št. 1/2: 391–405.
- Onič, Tomaž. 2017. *Slog v dramskem prevodu*. Maribor: Litera.
- Ožbot, Martina. 2001. »Problemi posredovanja slovenskih literarnih besedil v tuje kulture.« *V Prevajanje Prešerna: 26. prevajalski zbornik*, uredila Martina Ožbot, 388–394. Ljubljana: Društvo slovenskih književnih prevajalcev.
- Slogi. b. d. »Miroslav Vilhar.« Slovenski gledališki inštitut. Dostop 30. 3. 2023. <https://www.slogi.si/publikacije/miroslav-vilhar-filozof/#top>.

- Stanovnik, Majda. 1990. »Slovenski prevodi Byronovih pesnitev v 19. stoletju.« *Primerjalna književnost*, 13, št. 2: 11–24.
- Stanovnik, Majda. 2005. *Slovenski literarni prevod: 1550–2000*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU. <http://isllv.zrc-sazu.si/sites/default/files/9616568116.pdf>.
- Stanovnik, Majda. 2012. »Prevod – literarnozgodovinska stalnica in spremenljivka.« *Primerjalna književnost* 35, št. 3: 87–101.
- Trupej, Janko. 2015. »Recepcija štirih ameriških romanov in njihovih slovenskih prevodov v luči ideologije rasizma.« *Primerjalna književnost* 38, št. 2: 213–235.
- Vogrinc Javoršek, Urša. 2014. »Kontrastivni premiki – žanrski zamiki.« V *Prevodoslovno usmerjene kontrastivne študije*, uredili Agnes Pisanski Peterlin in Mojca Schlamberger Brezar, 248–267. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.
- Zlatnar Moe, Marija. 2005. »Sprejemanje dramskih prevodov v slovenski družbi ali Hamlet in politika.« V *Beyond equivalence*, uredili Nike Kocijančič Pokorn, Erich Prunč in Alessandra Riccardi, 73–85. Gradec: Institut für Theoretische und Angewandte Translationswissenschaft.
- Zlatnar Moe, Marija. 2018. *Hamlet med Slovenci: recepcija in slogovne paradigme šestih slovenskih Hamletov*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.
- Zupan, Simon. 2016. »Epistemic modality in translation: Poe's 'The fall of the House of Usher'.« *Arbeiten aus Anglistik und Amerikanistik* 41, št. 1: 5–24.

POVZETEK

Poglavje obravnava slovensko-angleško in angleško-slovensko prevajanje književnih del od srede 19. stoletja do danes na podlagi podatkov v vzajemni bibliografsko-kataložni bazi slovenskih knjižnic (COBIB). V njem so prikazane poglobitve kvantitativne in kvalitativne značilnosti prevajanja v navedenem jezikovnem paru, predvsem njegov obseg, dinamika, avtorji in avtorice ter prevajalke in prevajalci, ki so ga najbolj zaznamovali, predstavljeni pa so tudi prevodoslovni prispevki o angleško-slovenskih prevodih.

Analiza prevodnih del iz COBIB-a je pokazala, da so trendi pri prevajanju književnosti v obe smeri podobni. Do konca druge svetovne vojne je književnih prevodov v slovenščino in še posebej v angleščino razmeroma malo, v naslednjih desetletjih pa začne njihovo število naraščati, še posebej v obdobju po slovenski osamosvojitvi. Pri prevajanju v slovenščino je opazno, da po letu 1991 močno naraste delež žanrske literature, medtem ko pri prevajanju v angleščino razmeroma visok delež ohranjajo zahtevnejše literarne zvrsti, tudi po zaslugi podpornih mehanizmov ter programske podpore književnemu prevajanju v tuje jezike. Vzporedno z obsežnejšo prevodno produkcijo se v zadnjih treh desetletjih močno poveča tudi število prevodoslovnih razprav o angleško-slovenskem književnem prevajanju.

ABSTRACT

The chapter examines Slovene-English and English-Slovene translation of literary works from the mid-19th century to the present day, based on the data in the Mutual Bibliographic and Cataloguing Database of Slovenian Libraries (COBIB). It presents the main quantitative and qualitative characteristics of translation in the above-mentioned language pair, especially its volume, dynamics, authors and translators who have influenced it the most, and it also presents translation studies articles on English-Slovene translations.

An analysis of translations included in COBIB has shown that the trends in the translation of literature in both directions are similar. Until the end of the Second World War, there were relatively few literary translations into Slovene and especially into English, but in the following decades the number of translations began to increase, especially in the period after Slovene independence. It is noticeable that the share of genre literature in Slovene translation has increased significantly since 1991, while the share of more challenging literary genres in English translation has remained relatively high, also thanks to support mechanisms and programme support for literary translation into foreign languages. In parallel with the increased production of translations, the number of translation studies on English-Slovene literary translation has also increased significantly over the last three decades.